

KUSTBON

Prenumerationspris 1/4 år Kr. 3:— 1/2 " " 1:50	Utgiven av Svenska Folkförbundet. Redaktör: Andreas Stahl , Riddaregatan 3, Reval. UTKOMMER ALLA ONSDAGAR	Utlandet: 1/4 år Kr. 4:— 1/2 " " 2:—
--	--	--

Konung Gustaf V:s besök Estland.

H. M. Konungens besök i det fria och självständiga Estland är en historisk händelse. Östersjön har änyo börjat förena dessa land, som den gjort förut. Detta besök bekräftar ännu en gång den varma vänskapen mellan de båda länderna. Historien har knytit händelsernas gång till en välformad ring. Redan för 300 år sedan försvarade den store och oförgätlige Sveriges Konung den högtvärderade mänskliga kulturen och dess rättvisa och rättfärdiga strävanden. I samband med de högtskattade kulturinflaterserna hava och de ekonomiska förbindelserna icke varit mindre viktiga. Östersjön är det hav som skiljer de båda länderna från varandra, men tillika sammanknyter. De officiella politiska banden hava för länge sedan brutit, men däremot hava de kulturella och ekonomiska alltid kvarstått.

Sedan urimminnes tider har handel bedrivits mellan de estländska öarne och Gotland, och än i dag hämta estlänningarne sina slipstenar därifrån. Politiskt inse båda riken vikten av den fria samfärdseln på Östersjön, dess säkerställande och dess bibehållande, vil-

ket tillika är en måttgivande faktor i båda rikens självständighet. Historien vet förtälja, att Sveriges storhetstid var tillika den tid, då estlänningarne gjorde sig gällande och framskredo kulturellt. Den kristna tron med sina värdefulla egenskaper inplantades egentligen först under den svenska tiden i Estland. Den estniska litteraturen fick livsbetingelse just under denna tid av politiska- och samhällsreformer, som togo sin början i vårt land, då Sverige efter krigets förhärjande övergång kunde befästa sin makt. Därför kan just den svenska generalguvernörens ord vid öppnandet av Dorpats universitet betraktas som särskilt anmärkningsvärda. Han sade: "Icke allenast godsägare och borgare utan också de fattiga bönderna skola hava del av denna förmån som erbjudes alla, vilka hittills förvägrats undervisning och hos vilka man velat förena den kroppsliga träldomen med den andliga."

Folkbildningen i större utsträckning börjar likaledes under den svenska tiden. Estlänningen, som människa med personliga rättigheter och statligt-juridiskt skydd, fick sin förnyelse samma tid. Och då den svenska regeringen här i landet till sist tänkte genomföra böndernas befrielse, då var det berättiget att giva denna tidsperiod benämningen "den goda svenska tiden", som nedärfts till våra dagar.

Dessa geopolitiska och kulturhistoriska omständighet, som efterlämnade djupa spår av Konung Gustav II Adolfs regering, gälla ännu i dag och ha ett lika starkt inflytande som de forna förbindelserna mellan de båda länderna.

Utvecklingen av den vänskapliga och ömsesidiga högaktningen framskrider med stora steg. Estland och Sverige leva på var sin sida av Östersjön. Redan århundraden och årtusenden har "Östersjöns ande" med sina krafter, hemliga och uppenbara, förenat och sammanslutit de båda folken i glädje och sorg. Må det estländskt-svenska samarbetet, som är en viktig länk i säkerställandet av freden och vänskapen här i landet, alltjämt tilltaga, grundande sig på våra länders gemensamma intressen och dess befolknings djupaste själsliv. Vi, estlandssvenskar, som äro en utpost i österled, hava härvidlag att fylla många

ansvarsfulla uppgifter till förmån för det gamla moderlandet Sverige och Estlands gemensamma bästa. *Hj. P.*

Konung Gustaf V i svenska kyrkan.

Vid Hans Majestät Konung Gustaf V:s möte med svenskarna i Estland i Revals svenska kyrka den 27 juni 1929 höll riksdagsmannen H. Pöhl, följande anförande:

„Eders Majestät!

På den svenska befolkningens i Estland vägnar, har undertecknad den stora äran att hälsa Eders Majestät hjärtligt välkommen till detta äldriga tempel. Den svenska folkstammen här, c:a 8000 personer, som bygger och bor på de estländska öarna, på fastlandets nordvästra kust och i staden Reval, har vistats här i århundraden.

Denna befolkning, som genomgått många växlande och hårda öden, har alltid med största vördnad och tillgivenhet blickat mot Sverige, som mot sitt uråldriga hemland, sin andliga moder.

I nöd och trångmål hava våra fäder, och vi, åtskilliga gånger förnummit moderlandets hjälpande hand.

De officiella och politiska band, som förenat Sverige och Estland hava brutit för länge sedan, men de kulturella hava hållit genom tiderna och knyts nu allt fastare.

När Estland blev en självständig stat, hava nyare tider randats även för oss estlandssvenskar och vi kunna friare utveckla våra fredliga kulturella strävanden, som avse den svenska folkstammens bevarande och förkovran.

Vi vilja vara trogna och goda medborgare i det land där vi bygga och bo och fått hemortsrätt, men samtidigt bevara vårt modersmål, vår stam vår nationalitet.

Det kulturella arbetet har koncentrerats i föreningen Svenska Odlingens Vänner. Nämnda förening har också grundat och leder arbetet i Birkas folkhög- och lantmannaskola på Nuckö - gemensam bildningshärd för våra estlandssvenska ungdomar.

Utom anslag från estländska staten till lärarelöner, har Sveriges regering och riksdag, genom Eders Majestäts nädiga gillande, givit skolan det stöd, som varit

och är av största betydelse för dess verksamhet och bestånd.

Hösten 1931 hoppas vi, ehuru den ekonomiska sidan av saken kanske blir så lätt att ordna, även kunna öppna ett svenskt gymnasium.

Jag ber Eders Majestät genom mig mottaga de tillgivnaste, trognaste och tacksammaste hälsningar, som komma från de estlandssvenska hemmen, — från de hem där kampen för svenskhetens bevarande bedrivs i ädla syften, och där mödrarna och fäderna känna det som sin heligaste plikt att lämna det i arv åt sina barn.

Av församlingens kyrkoherde Harald Engström hölls följande anförande:

Eders Majestät!
Allernådigste Konung!

En fylking av den svenska stammen fyller i dag det äldriga tempel, som bär St. Mikael's namn. Den tillskyndelse, varav menighetens närvaro beror, är sällsynt. Menigheten i dag består icke allenast av rikssvenskar, som vilja bringa vår älskade Konung undersåttlig hyllning och hjärtligt välkommen. Menighetens flertal utgöres av våra stamfränder estlandssvenskarna, vilka efter förmåga bistått vid grundandet av den självständiga estniska staten. Därtill kommer ett antal finlandssvenskar. Alla hava samlats i samma högviktiga ärende: att hälsa Sveriges Konung välkommen till det unga fria, av nordisk framåtanda besjälade Estland. Rikssvenskarnas undersåttliga hyllning ingår i dag förbund med övriga i Estland boende svenskars ärebetygelse. Underdånigst anhåller jag sålunda att Eders Majestät täcktes genom mig emottaga denna svenska menighets värdsamt varma välkomsthälsningar och hjärtligaste välgångsönskningar. — Min tunga förmår ej tolka de känslor, som i denna högtidsstund stiga och sjunka i menighetens bröst. Oskattbart är det för oss rikssvenskar, att vår Konung — så folklig i sin färd — kommit till det land, där vi nu bo och vistas. Då vi stå inför vår Konung, känna vi, hurusom närheten till det Kungliga hjärtat kan vara densamma för den enkle och ringe, som för den välborne och mäktige. Därför känna vi glädje och tacksamhet. Och de som bevittna detta kunna in-

stämma i Predikarens ord: "Väl dig du land, vars Konung är en ädling." (Pred. 10:17) — I tider av nöd och trångmål, då estlandssvenskarnas röst varit nära att kvävas, hava blickarna ofta förhoppningsfullt gått mot det gamla moderlandet. Som symbol för det ömsesidiga förtroende, som därvid uppstått, möter oss vid inträdet i denna kyrka Gustav II Adolfs bild och Karl XII:s namnchiffer, som lyser från detta altare. Det bästa vittnesbördet om traditionernas uppehållande i detta stycke utgör det förnyade besök, som Sveriges Konung avlägger här idag, och för vilket vi stanna i den djupaste tacksamhet inför Eders Majestät. — Då det gällt att välja plats för Konungens av Sverige möte med svenskarna i Estland, hava vi ej kunnat finna ett Sveriges Summus Episcopus värdigare rum än det tempel, där släkte efter släkte åkallat och tillbett Himmelens Gud och prisat Hans heliga namn i den treklang, som i broderlig sämja bildas av medborgare från tranne länder: Sverige, Estland och Finland. Denna kyrka hör till de äldsta byggnadsverken i denna gamla, minnesrika stad. Men den är givetvis icke endast en minneshall eller en sammanträdeslokal. Den är framförallt ett bönehus, en helgedom, där levande Gud må tillbedjas och lovas. — I böckernas bok berättas på ett ställe om hur Israels barn i Mispa hälsade sin konung. I 1. Sam. 10:24 heter det: "Då" jublade allt folket och ropade: Leve Konungen! Herre Konung! Så ville ock vi rikssvenskar bringa Eders Majestät vår undersåtliga hyllning. Och ur alla här närvarande svensks hjärtan stige i den stora högtidsstund de bästa välgångsönskningar för Eders Majestät upp mot Guds tron, då menigheten vid vår korta andaktstund får möta Sveriges och alla Konungars Konung!

Av Vormsö församlingens kyrkoherde John Klasson hölls följande anförande:

Eders Majestät!

Från den största av de spridda estlandssvenska folkgrupperna, de 2500 vormsösvenskarna, anhallar jag vördsammast att härmed få bringa Eders Majestät en vördnadsfull och varm hälsning!

Med känslor av glädje och tacksamhet tänka vormsösvenskarna på Sverige. "Därför ha vi fått så mycket gott," säga de. Därför hör man dem ofta tala med vördnad och värme om Sverige och det som är svenskt. — Vormsöbon älskar sitt hemland, Estland, som sin unga brud, men han vördar Sverige som sin gamla mor, ty även han är medarvinge till det svenska modersmålet.

Jag anhallar därför vördsammast, att Eders Majestät ville genom mig mottaga vormsöfolkets varma välkommen, då Eders Majestät nu besöker det nya, det fria Estland, och jag ber Eders Majestät på samma gång vara förvissad om vormsösvenskarnas bästa välönskningar för Eders Majestät!

Kyrkoherde G. Schantz från Runö anförde:

Eders Majestät!

Här närvarande representanter från Runö församling bedja få till Eders Majestät överbringa en vördsam och hjärtlig hälsning från Runö och där boende urgamla svenska folkstam, som alltin till denna dag bevarat och vördat sina älderdomliga seder och bruk i helg och söcken.

Engammal runöbonde överlämnade till mig en gång på sin dödsbädd en gammal psalmbok. Det var 1695 års psalmbok, som ända till år 1923 använt i församlingens gudstjänst. På första sidan hade en av den döendes förfräder nedskrivit dessa ord: "Guds ord är den sanna Gofvan och bästa Reglan". Därunder stod namnet att läsa: Peter Berens Hindriksson — och denna ödmjuka beaktelse: „Mig till heder och ingen skam, Gudi allena äran.“ — I dessa ord ligger en stor del av detta härdiga och på umbäranden rika jägarfolks historia. Och därför bära de ännu i dag sin av fädran ärvda klädedräkt — „Sig till heder och ingen skam.“

Därefter överlämnades en gåva — en gammal sälbössa — efter en vördsam anhållan om att Konungen täcktes mottaga densamma.

Bössan, ett bakladdningsgevär, förfördagat av Runö gamla skickliga vapensmeder. På kolven är infälld en silverplatta med följande inristade tillägnan: "Till H. M. Konung Gustaf V

från Runö. 27. 6. 1929." Silverplattan med inskriften är förfärdigad av den kunige finsmeden på Runö Peter Schönnerd Klas. Bössan överlämnades till Konungen av Runös äldsta kyrkoråds medlem Johan Mågs. Övriga representanter från Runö församling voro: klockaren Henrik Lorenty, Kyrkorådets ordförande Henrik Melin Mass samt kyrkovärdarna Arvid Björk Bissa och Fredik Lönnlund Isaks.

När Konungen anlände.

Senaste torsdags morgon vaknade Reval såsom nyfött. Staden klädd i rik flaggskrud. Solens strålar smeka flaggdukarnas färger. Kl. 8-tiden märker man hur människorna i skaror stimma omkring sökande efter en bra utsiktsplats.

Kl. 9.30 röra sig skyddskårsavdelningarna åt hamnen till. Efter dem skoleleverna. Efter dessa komma representanterna för olika sammanslutningarna med sina fanor så ock studentkorporationerna. Till sist Riksäldsten, eskorterad av en avdelning kavalleri.

Kl. 10.50 äro örlogsmännen redan på redden och pansarskeppet „Sverige“, på vilket Konungen befinner sig, ångar in i hamnen, medan det andra pansarskeppet „Drottning Viktoria“ och jagarna „Wachtmeister“, „Wrangel“ „Ehrensköld“ och „Nordenskjöld“ till att börja med stanna på redden för ankar. Senare inkomma även de, undantagen Drottning Viktoria, som stannar ute på grund av bristande utrymme.

Luften genljuder av kanonskott och flaggdukarna smälla i vinden.

Efter en stunds spänd väntan sätter sig kortegen i rörelse från hamnen sedan de övriga ceremonierna undanstökats. Folkskarorna hurra.

Konungen åkte från hamnen till slottet i Katarinendal.

Sedan följer programmet som torde vara bekant redan för våra läsare.

Samma dag kl. 5 e. m. anlände H. M. till Svenska kyrkan, som var fullsatt till sista plats, där kort andakt förrättades av församlingens kyrkoherde H. Engström. Konungen hälsades å svenskarnas i Estland vägnar av riksdagsman H. Pöhl, av Wormsö ev. luth. församling genom kyrko-

herde J. Klasson, och från Runö församling genom kyrkoherde G. Schantz. Hr. A. Häggblom med fru, från Kärrslätt, i Wormsö nationaldräkt, och Runö delegationen i sin folkdräkt förskönade det gripande minnesrika och sköna mötet.

Från Runö överlämnades till H. M. som minnesgåva en 250 år gammal lodbössa.

På fredagen kl. 11 e. m. avreste Konungen härifrån med tåg till Riga. Redan kl. 4-tiden samma dag lämnade de svenska örlogsmännen Reval och satte kurs på Riga för att där igen taga sin Konung ombord och bege sig till hemlandet.

S. O. V:s 20:de årsmöte.

Söndagen den 23 juni avhölls på Birkas S. O. V:s 20-

årsmöte. Innan mötesförhandlingarna vidtogs förrättades gudstjänst ute i det fria av kyrkoherde H. Engström från Reval.

Till mötets ordf. utsågs lekt. H. Pöhl och till serkr. lärare A. Stahl.

Lektor Pöhl, som desslikes är föreningens ordförande och som troligen har den största förtjäns-ten för föreningens tillblivelse för 20 år sedan, redogjorde i korthet för det arbete som Svenska Odlingens Vänner utfört under sin tillvaro. Rektor E. Adalberth fortsatte därefter och underströk ännu kraftigare den betydelse föreningen haft för Estlandssvenskarnas kulturella och andliga utveckling.

Det av centralstyrelsen uppgjorda budgetförslaget antogs utan ändring av årsmötet.

Centralstyrelsen beviljades full ansvarsfrihet för det gångna året och återvaldes i sin förra sammansättning. I stället av den avgångne prosten E. Petzäll invaldes kyrkoherde H. Engström från Reval. Även revisorerna återvaldes.

Å styrelsens vägnar riktades tacksamhetsord till rekt. E. Adalberth, som nu avgått från sin befattning på Birkas, för det hän- givna och självupoffrande arbete han utfört för ungdomens och svenskbygdens väl.

På mötet upplästes ett telegram av Riksföreningen av följande lydelse: "Då S. O. V. firar sin 20-årsdag sända vi varmaste lyckönskningar.

Må föreningen allt framgent sträva i kärlek i arbetet för Estlandssvenskarnas lycka och välgång." Riksföreningen.

Prolog

vid S. O. V:s 20-årsmöte på Birkas den 23. juni 1929.

*Till svunnen tid med stora minnen
min tanke ilar i denna stund.*

*Så ock väl alla s hjärtan, sinnen
nu mötas samman i minnets lund,
att gången dag ge tack och ära.
och ädla löften fram att bära.*

*Vad stort och heligt fäder vördat
vi vilja ära på denna dag.
Av allt de sätt mångt vi ha skördat
och dem vi tacka för rätt och lag,
De stredo, blödde; sekler svunno
tills seger sist en gång de vunno.*

*De svenskes saga bragdrikt lyser,
och stolta tankar ger vart ett blad.
Den vördnad rät för framtid hyser,
ser storhet blott i vad sagan kvad.
Stor svensken var i välgångstider,
men stört i nödens kval och strider.*

*De svenske älskat kraften pröva
och bygga säker sin lyckas borg.
Att städse mod och trohet öva
och tillit känna trots hjärtats sorg:
de dygder svensken gärna visat,
dem sagan, sången också prisat.*

*Med frihetslängtan stark i hägen
för svensken vida i världen kring,
Han älskat kampen, stormen, vågen;
han ofta sågs i de striders ring.
Men ock han älskat odla, bygga
och njuta fred i hemmet tryggat.*

*Till Aibolandets karga stränder
de svenske kommo som vikingmän,
och långt bort från vänner, fränder,
de bröto bygden vi äga än.
De hemmen våra byggt och grundat
och röjt en väg för tid som stundat.*

*Av tiden år och sekler skiftats;
bort led för led ha de gamla gått.
Mång strid är ändad, fred har stiftats,
och segrars vinning och skörd vi fått.
Men må i fridens lugn vi minnas
att stora mål med kamp blott vinnas!*

*Och må vi minnas dem som stredo
och dem som samlat vårt aibofolk.
De svåra strider genomledo:
det krävdes mod av var svenskets tolk.
Vi hyllning hövdingsmännen giva,
och lova svenskar troget bliva.*

*Vi fira gångna tjuga åren
och se dem gärna i minnets ljus.
Låt då oss glömma sorgen, tåren
ock fånga godhet ur tidens brus,
ty ädla dåd följt bygdens öden,
och trohet frälste undan nöden.*

*Vad åren gett, vi tacksamt gömmer
till tröst och stöd ä vår vandringsstig
— Du ungdom, du som tror och drömmer
att tiden väntar ett verk av dig,
minns att stort är:
ditt svenskarv vårda och försvara
Må Gud dig därtill väl bevara! —*

E. Adalberth.

Grundplåt till det estlands-svenska ålderdomshemmet.

För det planerade estlands-svenska ålderdomshemmet har vi genom Estlands Generalkonsul i Stockholm, Herr J. Fagraeus, fått mottaga Kr. 1000, utgörande en grundplåt för denna för oss välbehövliga anstalt.

Denna storslagna gåva gör det möjligt för oss att i en snar framtid börja realisera denna vår plan.

Ingenting kan bättre och värdigare befästa H. M. Konung Gustaf V:s besök i Estland i estlandssvenskarnas tacksamma ihågkomst än denna gåva, som blir av omfattande betydelse för vårt estlandssvenska folk.

Generalkonsul Fagraeus förtjänar vårt värdsammaste och djupaste tack.

Ett stycke pionjärbete i gammal bygd.

Sommaren 1908 kom en svensk vetenskapsman herr Gideon Danell på sin resa genom Aiboland även till Vippal. Han gick från by till by, han upptecknade gårdarnas namn och ord ur befolkningens gammalsvenska språk.

I byn Brask hade hr Danell ett samtal med J. Lehtmeets en f. d. elev från Paschlep seminarium. Herr Danell var intresserad av svenskarnas bildningsförhållanden här och frågade efter, huruvida någon svensk skola fanns samt om de i nekande fall inte vore hågade att öppna en sådan. Här fanns tyvärr inga initiativstarka karlar den gången och Vippal fick vänta på sin svenska folkskola i ännu 10 år. För Korkis var dagen lyckosam, i byn Brask råkade på samma dag även bonden Tönis Norrman vara, en av byns framstegsmän. Norrman omtalade för herrn från Sverge, att det även fanns svenskar i Korkis, en stor by, varifrån barnen hade lång väg till Kors. Efter några dagar var hr Danell i Korkis, och underhandlade med Johan Palmkron, vilken tidigare varit lärare på Rågö. Sälunda voro svenskar i Korkis upptäckta.

Följande höst öppnade S. O. V:s styrelse svensk skola i Korkis och läraren Nikolaus Blees fick axla sig till ett ansvarsfullt arbete, enär han blev skolans första lärare.

I år ha 20 år gått sedan läraren N. Blees i Korkis påbörjade arbetet för svenskt språk och svensk kultur, som sedan fortsatts med växlande framgång.

Här presentera vi bilden av Korkisskolans elever det första skolåret (1909/10) med N. Blees i mitten. Två av eleverna ha i sin tur blivit svenska skollärare.

I den kommitte, som hade hand om skolhusbygget stodo. T. Norrman, G. Slideberg och G. Palmkron i spetsen. De hade åtagit sig ett påkostande uppdrag. Flera gånger voro de tvungna att gå från gård till gård i byn för att samla material och penningar till husbygget.

När sedan skolan blev kommunalskola, mötte saken starkt motstånd från de estniska kommunalmännens sida i Padiis. Kommunalnämnen Johan Samberg från Korkis försvarade korkisskolans intressen på ett utmärkt sätt. Och den tillkallade ryske kommissariens utslag lydde: „Korkisbor, ni har rätt. Jag vill på det kraftigaste understöda edra intressen i skolfrågan.“

När ytterligare 5 år gått, hoppas vi kunna fira minnet av skolans 25-åriga verksamhet på ett för skolan värdigt sätt. Vi hoppas då också på platsen ha en lärare, som är vuxen sin uppgift.

Att Vippal skola hösten 1919 fick anställd en andra, svensk-kuning lärare berodde på, att man hade ett svenskvänligt kommunalråd den gången. Några av dess medlemmar hade

själva fått svensk skolundervisning. Man mindes i alla fall arvet, och man ville göra något för detsamma. Även chefen för Harriens skolstyrelse var vänligt stämd mot svenskarna. Men så hade också våra ledande män talat gott med honom för vår lilla stam.

Man får söka efter skolor, som

ha arbetat under motigare förhållanden än den svenska här i Vippal under dessa 10 år. — Ett lyckligt år för skolans elever och lärare var skolåret 1920/21, då skolan fick arbeta i lugn och ro som privatskola. I 7 år har skolan nu arbetat vid sidan av den estniska. Och varje höst har det funnits något hinder i vägen för dess verksamhet. Modigt ha svårigheterna besegrats, och under läsåret har undervisningen pågått utan avbrott.

Ett hårt arbete hade frk. K. Hammerman sig förelagt under de 5 år hon verkade där. Knapptast skulle någon annan ha hållit ut i hennes ställe på den platsen. I år under skolans tionde verksamhetsår må hon därför särskilt ihågkommas.

Snart stå vi inför ett nytt skolar. Det ser ut som om den svenska verksamheten här i Vippal måste ledas in i nya banor, för att då också antaga sin slutliga form. Inklämd mellan estniska klasser, har svenska klassen fått arbeta under flera år, vilken omständighet icke är lycklig.

Svenskarna kunna skatta sig lyckliga, att de äro ett renlighet och ordningsälskande folk, att de ha fått i arv ett rätlinigt handlings-sätt i ord och gärning. Vår folkstam kan skatta sig lycklig, att den får ha skollärare, utbildade i Sverige och Finland, rotade vid dessa länders säkra, klara pedagogik. „Sääl on kooli ja kasvatuse elu omanud selge, kindla kuju“ (-där har skol- och uppfostringslivet fått en klar, säker form) för att tala med skolrådet Summer. Mera ynglingar och flickor till seminarerna i Sverige och Finland! Aibofolket behöver dem. Det bör bliva en ständig ström av svensk kultur till aibofolkets skolor. „Rootslased meil vajavad rohkem kölbulikke õpetajaid“ (-våra svenskar behöva mera dugliga lärare), Summers uttryck.

Svenska klassen i Vippal bör bli självständig skola förlagd till svenskbygdens centrum. Därav beror skolans hälsa och framgång i arbetet.

Svensk konfirmationsundervisning för ungdom i Korkis och Vippal är även av vikt. För svenska prosteriet ligger här ett fält i träde, vilket bör bearbetas.

Misströstan får ej lamslä arbetet. Vi böra tänka stort om vår stam och vårt språk. Vi unga fordra arvet tillbaka med arvsrätt. „Jag vill, att mina barn skola få lära sig fädernas språk“, sade en bonde i Vippal. „Jag kan tala estniska och ryska språken, men huru stolt skulle jag icke känna mig, om jag även kunde svenska! Och mina barn böra även få svensk konfirmationsundervisning,“ fortsätter samma bonde i byn Moosi (Musa) i Vippal. Detta är ropet efter arvet! Detta var nu en kort återblick på arbetsfyllda år för gammal bygd.

Vi önska att svenskfolket här mera skulle älska sitt språk och vara medvetet om sin uppgift.

Den förlorade nationalkänslan måste erövrast åter.

Med tacksamhet och vörndnad minnas vi dem, som ha utfört betydande arbete för gamla stammen. Vi minnas rektor Danell, Uppsala, som först „upptäckte“ oss. Vi minnas S. O. V. och Riksföreningen, våra trofasta vänner! Det kommande decenniet skall förvisso se oss tåga fram i tätare led. *Alex. Samberg.*

Redovisning:

Tidningen Kustbon har av rektor Emil Adalberth fått emottaga Kr. 50:—, utgörande överskott å föredrag hållna i Sverige om Estlandssvenskarna av rektor E. Adalberth.

För gåvan fram bäres ett varmt tack. *Red.*

August Strindberg.

Den svenske vägbanaren.

När man söker skaffa sig en uppfattning om August Strindberg, den svenska litteraturens stora och stridbara man, gäller det mer än vid andra skriftställare att söka frigöra sig från gängse föreställningar och påtvingade åskådningar och rent mänskligt söka taga ställning till hans bekännelser och förkunnelser. Ja, jag tror rent av, att det ej är en var förunnat att kunna intränga i hans tankes värld utan endast den, som själv nödgats följa honom ett stycke på vägen genom hans lidandes helvete.

Den vanliga uppfattningen av August Strindberg är rätt och slätt att han är kvinnohatare. Ja, att han hatar det jordbundna i kvinnan är nog säkert, men han hatar överhuvud det onda, det solfördunklande hos människan. Strindberg var tre gånger gift. Lätt var han nog ej att vara gift med, men det var ei enbart hans skuld att hans tre äktenskap gingo i sär. Efter vad som är bekant om de tre fruarna Strindberg, så passade de ingalunda tillsammans med den själsligt så ömtalige skalden.

Gent emot alla Strindbergs uttalanden emot kvinnan kan man plocka fram otaliga bevis för hans höga uppskattning av kvinnans inflytande på mannen och världen,

så många ställen, som äro en hög visa till kärlekens, familjens och hemmets lov. Ja, troligen skulle de många ställen, som tala om kvinnonaturens fina och vackra sidor fullt väga upp dem, där hans ord äro fyllda av hat och bitterhet. Strindberg var redan från början en överkänslig varelse. Man behöver bara läsa de av hans böcker, som handla om hans barn-dom och uppväxttid för att förstå, hur han led under hemmets slitningar och föräldrarnas brist på inre förståelse för varandra.

För Strindberg var kärleken och äktenskapet alltid något fruktansvärt allvarligt. Det fanns intet av lättsinne eller brist på ansvarskänsla där. Han byggde upp ett himmelrike i sin fantasi, och då detta himmelrike visade sig ej kunna hålla sträck i verkligheten, så förföll han genast i svärmod och förtvivlan. Ja, allt vad som finnes i Strindbergs verk av hat och ondska är nog ingenting annat än en överkänslig människas uttryck av förtvivalan och övergivenhet.

Att Strindberg kom att hysa ett så orimligt hat till en del människor, beror nog ej bara på sjukligt misstroende. Den oerhört hjälpsamme och frikostige Strindberg, som aldrig räknade med jordisk vinning, blev av många s. k. vänner ofta skamligt utnyttjad, vilket i ej ringa mån bidrog till hans ofta så mörka syn på människonaturen. Förläggare och teaterdirektörer i olika länder förtjänade ofta oerhörda summor på hans verk, medan skalden själv fick nöja sig med en spottstyver. Så t. ex var förhållandet med hans berömda skådespel „Fröken Julie“. Självt fick Strindberg av en dansk förläggare tvåhundra kronor för detta verk, som under hans livstid inbragte andra människor tiotusentals kronors förtjänst. Men det är ju en gång skriftställarens och konstnärens lott att få nöja sig med en obetydlighet.

Det skulle föra för långt att ens försöka flyktigt beröra alla sidor i Strindbergs författareskap. Hans stora samling av skådespel omfatta så gott som allt inom det mänskliga livet. De viktigaste delarna utgöras dels av hans historiska skådespel, dels av de verk som beröra samlivet mellan man och kvinna och övriga samhällsangelägenheter. De historiska verken, huvudsakligen ur Sveriges

historia, äro dock sällan historiska i den betydelsen, att de troget framställa det skedda. Strindberg har skapat om både personligheter och händelser i den mån detta kunnat gagna hans försök att föra fram vissa tankegångar. Men understundom har det visat sig, att diktaren Strindberg genom sin intuition, d. v. s. genom sin förmåga att intränga i det fördolda, träffat just sanningen, som historieskrivarne länge färgäves sökt.

Vad de skådespel beträffar som framställa förhållandet mellan man och kvinna, synes det mig, som om mycket av det fula och ondskefulla, som framställles på skådebanan, kan tjäna människorna till varning och maning. Vid sidan därav finns det så mycket fint och vackert, som kan förtaga bilden av det stora hatet.

Inom den grupp av verk, som behandla naturens skönhet, och som till en stor del äro förlagda till Stockholms skärgård, har Strindberg avslöjat sig som vår kanske förnämste skildrare på det område.

Den för oss svenskar kanske viktigaste delen av hans rika alstring ligger nog inom det sociala området, de böcker som behandla samhällslivet i Sverige på sjuttio- och åttioalet. Med skoningslös skärpa och med lycklets gissel har Strindberg förstått att blotta allt, som var föråldrat och mörknat, att slå ner det som stod i vägen för de breda lagrens sol och lycka. Ja, man kan lugnt säga, att ingen såsom Strindberg bidragit till att bereda vägen för den nya tiden och i andlig mening grundlägga det moderna Sverige. Han slog hårt och skoningslöst, men det låg en varm kärlek till folk och land där bakom.

Liksom så många svenskar hade Strindberg svårt att vinna erkännande hemma. Mycken blindhet, oförståelse och illvilja mötte honom vilket allt bidrog till att stegra det bittra och hatfyllda, som under vissa perioder behärskade honom. Han gick bort från fosterlandet, ut i främmande land, och i Tyskland var det som man först lärde förstå och uppskatta den svenske diktaren. Här är det särskilt hans samhällsdramer, hans syn på familjen och världen, hans förnekande av alla gamla, överlegade idealer och avgudabilder, som bidragit att giva världen den elektriska spänning, som

behövs för att driva fram en ny livsåskådning.

Vad Strindberg skrivit fyller nog ett par meter på en bokhylla. Vad som skrivits om honom, väl lika mycket. Strindberg hör till dem, som endast långsamt förstås. Han var i så mycket före sin tid, att tiden behöver många år att ta i kapp honom. Det finns en serie böcker, där Strindberg sammanfört alla sina tvivel på vad som hitills ansetts bergfast, och sina tankar i ting, som människorna i allmänhet ej alls känna till. Och ur de böckerna kan man nog ösa ännu något århundrade och finna, att mycket av då gångna års stora upptäckter och idealer setts och förutsetts av August Strindberg.

August Strindbergs hela verksamhet framspringer ur lidandet. Mycket skevt och vrängt har presats fram i kvalens stunder, men när smärtan givit efter för en tid, när lugnet och friden göt sin olja över hans själ, skrev han ting av högsta skönhet. Därför förlåta vi August Strindberg det vränga och skeva för allt det mänskligt och konstnärligt fulländat sköna han givit. Vi förlåta honom stridens orättvisor och se blott till rättvisan, den mänsklighetens frihet och rätt, som hans strid gällde.

Om Strindberg är Sveriges störste författare? Vad är stor? Vem bedömer det? Säkest är, att ingen svensk skriftställare så till fulländning behärskat svenska språket och att ingen svensk skriftställare haft ett så stort inflytande på tiden, i fosterlandet och ute i världen, som August Strindberg.

Carl Mothander.

Nya rön om vikingarna.

De svenska vikingatågen voro icke blott och bart privata företag, utan organiserades av svenska staten i syfte att grunda kolonier på andra sidan Östersjön — detta enligt tvenne framstående svenska arkeologers, professor Birger Nermans och dr Ture Arnes, nyligen verkställda forskningar.

De svenska vikingarna, vilka merendels seglade över Östersjön och längs de ryska floderna ned till Kaspiska havet och Svarta havet, liksom även till Medelhavet och konkurrerade mera sällan med danskar och normän på dessas expeditioner västeröver, dessa svenska vikingar voro inga pira-

ter eller privata affärsmän, utan hade uppenbarligen utsänts av de svenska kungarna, vilka redan omkr. 600 e. Kr. började kolonisera de områden, som nu innehas av Finland, Estland och Lettland: ja, de grundade t. o. m. vasallstater nere i Kiev och på Krim. År 1100 upphörde dessa lydländer att sortera under Sverige och blevo självständiga enheter, undantagandes Finland.

De två lärda svenskarna basera sina teorier på svenska arkeologiska fynd, gjorda praktiskt taget överallt i Rysslands mark och i de baltiska staterna, ävensom på gamla litterära dokument, sådana som Nestors ryska krönika, hamburgerbiskopen Rimberts kapitel om Sverige och Snorre Sturlasons mäktiga volymer.

Orsaken till att svenskarna lämnade sitt hemland för osäkra krig i fjärran länder säges ha varit den överbefolkning, som Sverige led av vid denna period, samt det inspirerande föredöme, som de ursprungligen svenska goterna och herulerna givit några århundraden tidigare. För de svenska affärsmännen under denna period var tillgången till de muhammedanska och byzantinska marknaderna synnerligen betydelsefull, och i detta sammanhang erövrade svenska konungar myningarna till de mäktiga ryska floderna och slutligen vida områden av själva landet. Före år 700 voro sålunda Finland, Karelen, Estland och Lettland skattskyldiga till den svenske kungen, och omkr. år 875 hade den svenske kungen en vasall i Kiev vid Dnjepr. Detta förvånande exempel på den svenska statens tidiga utrikespolitik bekräftas av den omständigheten, att kung Björn av Sverige omkring år 825 sände en deputation från Sverige via Ryssland och Konstantinopel till Frankrike, där de svenska delegaterna överlämnade gåvor till konung Ludvig den Fromme och hemställde, att han skulle bli Sveriges allierade mot Danmark. Att muhamedanska diplomater, kommande från de turkestanska härskarna, i det 10:de århundradet besökte Skandinavien, framgår av manuskript, som påträffats i arabiska bibliotek, och dessa tidiga diplomatiska relationer utgöra ytterligare ett bevis för de svenska vikingakungarna svidsynta politik.

St. Pr.

Kyrkliga meddelanden.

Söndagen d. 7 juli kl. 11 f. m. Gudstjänst med nattvardsgång i Kapellet på Stora Rågö;

Söndagen d. 14 juli kl. 11 f. m. Gudstjänst med nattvardsgång i Kapellet på Lilla Rågö. Kollekt till hednamissionen.

SHELL

BENSIN OCH SMÖRJOLJOR

använder varje ekonomisk motorman
SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE A.-B

Murénska Badhuset

GEFLE

Serverar alla slags varma och kalla bad, till moderata priser i eleganta och förstklassiga lokaler.

RES TILL GRIPSHOLMS SLOTT

invid staden MARIEFRED

Under månaderna maj—september avgår ångf. "Mariefred" från Munkbron varje torsdag och söndag kl. 10 f. m. med återkomst till Stockholm omkring kl. 8 e. m.

SVEDALA

Tegelmaskiner,
Grävmaskiner,
Stenkrossar,
Vägbyggnadsmaskiner,
Betonblandare,
Torvmaskiner,
Bränslekrossar för torv, koks och kol,
Pulveriseringsmaskiner,
Vindsiktar,
Torktrumlor,
Brikettpressar,
Transportapparater,
Rullager, Rallvagnshjul,
Skottkärrehjul,
Kokillgods,
Stålgjutgods.

Aktiebolaget
Abjörn Anderson

Post- & Telegrafadr. Rikstelefon:
SVEDALA, GJUTERJET. 52, 76, 203, 4, 608 183.

REPRESENTANT CARL JÖNSSON

Postkast 38 REVAL Telef. 1536

FISKARE!

ANVÄNDER NI FÖR EDER BÅTMOTOR
INHEMSKT MOTORBRÄNSLE!

Om ej, så försök vår

TRAKTORBENSIN

(för fotogenmotorer)

DÄRIGENOM SPARRAR NI PENGAR,

ty den är billig, kraftigare än fotogen och därför ekonomisk.

Estländska Oljeskifferkonsortiet

(Svensk Konsession)

Tönismägi I. TALLINN Telefon 16

Kungörelse.

Undertecknad mottager uppdrag: biträda i rättegångssaker, översättningar från och till estniska språket, uppsätta och skriva inlagor till myndigheterna, råd och hjälp, köp och försäljningar, såväl som biträda i alla möjliga förekommande angelägenheter icke estniska talande svenskar.

Jakobsoni 40—12.

Lars Englund.

STORA HOTELET, Linköping.

Innehavare: Fru JENNY KLINGBOM.
Post-telegram- & telefonadress: Stora Hotellet, Linköping. Intern- hotellcode. 38 rum med 50 bäddar. PRISER: Enkelrum från 5.— kr. Dubbel, rum fr. 10.— kr. Lunch fr. 2:50 kr. Middag ar 3.— kr. Supé fr. 3.— kr. Sprit — Vin — Öl.

MOTALA — KARLSBORG

Ågtfartyget Skärgården.

Under sommarmånaderna dagligen i samtrafik med statens och enskilda järnvägar. Billigaaste och bästa förbindelse mellan Östergötland och Västergötland.

I Motala står båten i förbindelse med tåg över Mjölby, Linköping och Norrköping och i Karlsborg med tåg över Skövde till Göteborg m. fl.

OBS! Direkta biljetter säljas ombord och vid alla järnvägsstationer. *Här ligger sjötur. Restaurations ombord.*

Trafikleden Motala — Karlsborg
Telefon Motala 380

De Förenade Spestfabrikernas Försäljningskola

Tel. 771-08 Grevturegatan 13
(Hörn-butiken) NORR 19203

Specialaffär för Spestnar och Broderier. — Rikt utval av Väststenspetsar. Motiv och Krugar. Beställningar å linneutstyrlar. Order till landsorten expedieras omgående.

MILITÄR EKIPERINGS A.-B. (MEA)

Hamngatan 3A STOCKHOLM Norrmalmstorg

Rekommenderar sina förstklassiga färdiga HERRKLÄDER, HERR- & DAMSKRÄDDERI. Uniforms- och Sportartiklar för segling, ritt, automobilspport etc. etc.

A.-B. Siefert & Fornander

Tel. 7 & 215

Kalmar.

Reparerar alla bilmärken.
Nederlag av Veedololjor och
Royal Cords automobiläck
och slangar.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank Grundad 1865

Huvudkontor: NYKÖPING

Arbetskontor: Stockholm

Regeringsgatan 18, Norrlandsgatan 2,
Humlegårdsgatan 7, Slussplan 1,
Kungsgat. 60, Hornsgat. 66 a

Fullständig bankrörelse vid samtliga kontor

Jönköpingsstads och läns sparbank

Stiftad 1831.

Huvudkontor i JÖNKÖPING. Arvdelningskontor i Jönköping, Huskvarna, Norrahammar, Smålands Taberg,

Nässjö-Oskarshamns
järnväg Bekväm direkt
förbindelse

Ostkusten - Västskusten

GÖTEBORG-NÄSSJÖ-OSKARSHAMN

Den Gyllene Freden
Vid Järntorget, Stockholm
Riks 80 29.